

ДЕНДРОЛОГІЧНІ ОБ'ЄКТИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ СЕРЕДНЬОГО ПОДНІПРОВ'Я

О. Спрягайло

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
бульвар Т.Шевченка, 81, Черкаси 18031, Україна
e-mail: dendro@ukr.net*

Досліджено дендрологічні об'єкти природно-заповідного фонду Середнього Подніпров'я. Встановлено систематичний склад насаджень, оцінено їхній функціональний стан і деякі перспективи розвитку. В об'єктах озеленення відзначено використання видів із природоохоронним статусом. Наведено список об'єктів, перспективних для внесення до переліку парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення.

Ключові слова: дендрофлора, інтродукція, парки, природно-заповідний фонд.

Природно-заповідний фонд України (далі – ПЗФ) охороняється як її національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання [2]. Приналежність до його складу природного об'єкта дає змогу певним чином регулювати антропогенний вплив на нього та сприяє збереженню підконтрольних територій. Встановлення сучасного стану дендрологічних об'єктів ПЗФ, їхніх таксономічних, функціональних особливостей дає змогу розробляти ефективні заходи подальшої охорони та відкриває нові перспективи розвитку.

Матеріали та методи

Обстеження таксономічного складу та сучасного стану об'єктів озеленення Середнього Подніпров'я, що входять до складу ПЗФ України, проводили маршрутним методом. Ідентифікацію таксонів здійснювали за „Определителем высших растений Украины” [9], „Определителем деревьев и кустарников, дикорастущих и культивируемых в УССР” [7, 8], а також за довідником „Дендрофлора України” [4–6].

Українські назви рослин наводилися за “Дендрофлорою України” [4–6] та Словником таксономічних назв деревних рослин [3], латинські – за С. К. Черепановим [12], С. Л. Мосякіним і М. М. Федорончуком [14].

Результати і їхнє обговорення

До складу природоохоронних територій Середнього Подніпров'я, основою яких є деревні насадження, входять парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, ботанічний сад, природний заповідник, пам'ятки природи, заказники та заповідні урочища.

На території Середнього Подніпров'я функціонують 7 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення. Два із них (Ташанський і Кагарлицький парки) розміщені на території Київської області, інші – в Черкаській.

Згідно із законом про ПЗФ України, парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва оголошуються найбільш визначні та цінні зразки паркового будівництва з метою їх охорони і використання в естетичних, виховних, наукових, природоохоронних та оздоровчих цілях [2]. Станом на 2011 р. такі об'єкти в регіоні займають площу 463,26 га (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення на території Середнього Подніпров'я

№ з/п	Об'єкт	Розміщення	Час створення	Кількість таксонів, шт.	Рік надання статусу	Площа, га
1	Ташанський парк	с. Ташань Київської обл.	1775	36	1996	144
2	Корсунь-Шевченківський парк	м. Корсунь-Шевченківський	1783	57	1960	103
3	Козачанський парк	с. Козацьке Звенигородського р-ну	XVIII ст.	21	1960	51
4	Велико-Бурімський парк	с. Велика Бурімка Чорнобаївського р-ну	XVIII ст.	21	1989	86,5
5	Кагарлицький парк	м. Кагарлик	XIX ст.	63	1972	34
6	Парк Декабристів	м. Кам'янка	XIX ст.	41	1960	5,82
7	Парк "Ювілейний"	м. Черкаси	1967	117	1977	39,2

Як свідчать дані таблиці, 6 об'єктів є старовинними парками і були створені у XVIII–XIX століттях. Основою насаджень цих парків є переважно дерева і кущі аборигенної флори (*Acer platanoides* L., *A. campestre* L., *Tilia cordata* Mill., *Carpinus betulus* L., *Fraxinus excelsior* L. тощо), хоча тут трапляються також й інтродуковані види: *Pinus strobus* L., *Pseudotsuga menziesii* (Mirb.) Franco, *Aesculus hippocastanum* L., *Celtis occidentalis* L., *Robinia pseudoacacia* L., та ін. Значна частина екзотів мають вік понад 100 років і збереглися з часів створення паркових насаджень.

Один із найстаріших парків України, занесений до переліку природно-заповідних територій, – Ташанський парк, розміщений на території с. Ташань Переяслав-Хмельницького р-ну Київської обл., через яке проходить автомагістраль Переяслав-Хмельницький – Березань. Підпорядкований Студениківському лісництву Переяслав-Хмельницького ДЛГ. Статус надано Указом Президента України № 715/96 від 20.08.96 р. Парк перебуває у незадовільному стані й має вигляд лісового масиву, поступово заростаючи аборигенними деревними породами. Сільська громада зацікавлена у реконструкції парку та відновленні його колишнього вигляду і слави. Тут є три ставки, збудовані у 1901–1903 рр.; проглядаються залишки колишніх алей, трапляються вікові дерева *Quercus robur* L., *Picea abies* (L.) H.Karst., *Pinus nigra* J.F.Arnold та ін. Парк час від часу відвідують нечисленні туристи, переважно прихильники активного відпочинку. З огляду на значну історичну, ландшафтну і ботанічну цінність, вигідне географічне розташування, парк потребує реконструкції й активнішого залучення до складу туристичних маршрутів.

Досить відомим є Корсунь-Шевченківський парк, розташований у м. Корсунь-Шевченківський Черкаської обл. Місто і палац, що розташований на території парку, протягом XVIII–XIX ст. неодноразово відвідували різноманітні гості високого рангу. Після 1918 р. почалася руйнація парку, який з 1925 р. отримав назву "Парк ім. Леніна". 6 квітня 1928 р. корсунський парк було оголошено пам'яткою природи місцевого значення, а постановою РМ УРСР від 29.01.60 р. № 105 – пам'яткою садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення. З 1994 р. входить до складу Корсунь-Шевченківського

державного історико-культурного заповідника, завдяки чому розширилися потенційні можливості залучення його до туристичних маршрутів. Парк перебуває у задовільному стані та є улюбленим місцем відпочинку жителів і гостей м. Корсунь-Шевченківського. Статус парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення дав змогу зберегти у його насадженнях вікові екземпляри *Pinus strobus*, *Ginkgo biloba* L., *Pinus sylvestris* L., *Picea abies*, *Aesculus hippocastanum*, *Populus alba* L. та ін. Територія парку навколо палацу досить доглянута. Тут прокладені пішохідні алеї, мости через р. Рось, облаштоване джерело.

У задовільному стані також перебуває Кагарлицький парк, розташований у м. Кагарлик Київської обл. Підпорядкований Кагарлицькій міській раді. Статус надано Постановою Колегії Держкомприроди УРСР від 29.01.1980 р. №105. Територія розбита асфальтовими та ґрунтовими доріжками на ділянки, де трапляються як аборигенні, так й інтродуковані рослини. Тут збереглися залишки вікових дерев – *Picea abies*, *Larix decidua* Mill., *Pinus nigra*, *Quercus robur*, *Acer campestre* L. та ін. Парк розміщений у центральній частині міста, а тому легко доступний для відвідувачів. Його територія суміжна з міським стадіоном, відтак – він досить часто задіяний у громадському житті м. Кагарлика.

До парків, що закладалися у XVIII ст., належить також Козачанський парк, що лежить у с. Козацьке Звенигородського р-ну Черкаської обл. Статус надано постановою РМ УРСР від 29.01.60 р. № 105. Нині об'єкт належить Козачанському СПТУ № 37 і відносно доглянутий лише біля навчального корпусу цієї установи. Парк у сучасному вигляді мало привабливий для відвідувачів, хоча у ньому збереглася центральна алея, що пролягає через усю його територію, та значна кількість вікових дерев *Picea abies*, *Pinus nigra*, *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior*. Тут також є каскад штучних водоймищ – ставків – і частина доріжково-стежкової мережі. За умов реконструкції може стати досить цікавим об'єктом туризму та місцем відпочинку для відвідувачів.

Інший парк кінця XVIII ст., стан якого викликає занепокоєння, – Велико-Бурімський парк, розміщений у с. Велика Бурімка Чорнобаївського р-ну Черкаської обл. Статус надано постановою Держкомприроди УРСР від 26.12.89 р. № 32. Територія підпорядкована ДП «Золотоніське ЛГ» та племрадгоспу «Велико-Бурімський» і нагадує лісову ділянку. Парк дуже заріс аборигенними породами – *Acer platanoides*, *Acer campestre*, *Ulmus glabra* Huds., *Tilia cordata* Mill., *Fraxinus excelsior*, причому між порівняно молодими рослинами проглядаються вікові екземпляри *Quercus robur*, *Populus alba*, *P.tremula* L., *Fraxinus excelsior* тощо.

Досить відомим на початку XIX ст. був маєток і парк Давидових у м. Кам'янка Чигиринського повіту, який має сучасну назву «Парк Декабристів». Підпорядкований Кам'янському історико-культурному заповіднику. Статус надано постановою РМ УРСР від 29.01.60 р. № 105. У зв'язку з відомими історичними постатями, що гостювали свого часу в Кам'янському маєтку (О.С. Пушкін, П.І. Чайковський), парк тривалий час був досить відвідуваним туристами. Тепер територія доглянута і перебуває у хорошому стані. У насадженнях трапляються старі екземпляри *Celtis occidentalis*, *Gleditchia triacanthos* L., *Populus alba*, *Acer campestre*.

Єдиним об'єктом садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення Середнього Подніпров'я, створеним у XX ст., є парк «Ювілейний» (колишній парк ім. 50-річчя Радянської влади), що розташований у м. Черкаси. Статус надано постановою колегії Держкомприроди УРСР від 27.07.77 р. № 25. Територію обслуговує КП «Дирекція парків» м. Черкаси. Насадження парку мають багату дендрофлору й успішно виконують

як рекреаційні, так і фітомеліоративні функції, захищаючи від ерозії горбисті схили Дніпра. Територія має розгалужену систему доріжково-стежкової мережі, поділена на ряд функціональних зон. Парк нині перебуває у хорошому стані, має розвинуту інфраструктуру, вдале розміщення і є місцем відпочинку жителів та гостей м. Черкаси. Тут часто відбуваються фестивалі, концерти, працює літній кінотеатр.

Важливим осередком природоохоронної діяльності Середнього Подніпров'я є Канівський природний заповідник, який займає площу 8634,88 га у Канівському районі Черкаської області. На його території охороняються еталонні рослинні угруповання, у тому числі й лісові. Грабова діброва заповідника розміщена на східній межі суцільного поширення європейських грабових лісів. У домішці часто трапляються *Quercus robur*, *Acer platanoides*, *A. campestre*, *Betula pendula* Roth, *Carpinus betulus*, *Tilia cordata*, *Fraxinus excelsior*. На території садиби заповідника у 1937-1940 рр. було закладено дендропарк, у тому числі із 85 видів інтродукованих деревних порід. До цього часу тут успішно ростуть *Chamaecyparis lawsoniana* (A.Murray) Parl., *C. pisifera* Siebold et Zucc., *Vitis amurensis* Rupr., *Ptelea trifoliata* L., *Viburnum lentago* L., *Gymnocladus dioica* (L.) K.Koch, *Elaeagnus commutata* Bernh. та ін.

До об'єктів загальнодержавного значення, основою яких є деревні рослини, належать також три пам'ятки природи: Закревський бір площею 85,0 га, Мошенська діброва (19 га) та Холодний Яр (охоронна частина – 553 га).

Мошенська (Мошнівська) діброва – комплексна пам'ятка природи загальнодержавного значення, на території Мошенського лісництва (лісовий квартал 28) Черкаського ЛМГ Черкаського району Черкаської області. Це – ділянка старого широколистяного лісу площею 19 га, розташована у північно-східній частині Мошногірського кряжу [1]. У її межах охороняються унікальні ландшафти частини Канівських дислокацій з насадженнями *Quercus robur* віком понад 130 років і багатьма природними водними джерелами. У домішці – *Pinus sylvestris*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Acer platanoides*, *Tilia cordata* [13]. Статус надано Постановою РМ УРСР від 14.10.75 р. № 780-р.

Закревський бір – ботанічна пам'ятка природи загальнодержавного значення – займає площу 105,5 га [1]. Розташований на супіщаній терасі р. Вільшанка на території Закревського лісництва Смілянського ЛГЗ (кв. 11, кв. 1 вид. 2, кв. 8 вид. 14, кв. 10 вид. 12, кв. 17 вид. 14), у північно-західній частині Мошногір'я. Охороняються соснові та сосново-дубові лісові насадження, які є переважно штучними лісовими культурами кінця XIX ст. У першому ярусі – *Pinus sylvestris*, *Quercus robur*, *Fraxinus excelsior*, у другому – *Carpinus betulus* та *Acer platanoides*. Основна мета охорони – збереження ділянок високопродуктивних лісових ценозів, відновлених людиною [10]. Статус надано Рішенням Черкаської обласної ради від 22.05.90 р. № 95 28.04.93 р. № 14-2, лист Держкомприроди України 27.02.90 № 12-6-124.

Холодний Яр – реліктовий лісовий масив загальною площею 6804 га, з яких 6509 га (95,7%) вкрито лісовою рослинністю. Урочище розташоване на території Чигиринського й Кам'янського адміністративних районів Черкаської області та двох лісництв Державного підприємства «Кам'янське лісове господарство»: Креселецького і Грушківського. Лісовий фонд Холодного Яру представлений переважно високопродуктивними насадженнями штучного походження на основі *Quercus robur*, з домішкою *Fraxinus excelsior*, *Tilia cordata*, *Acer platanoides*, *Pinus sylvestris* [15]. Тут зібрані численні (понад 150 найменувань) природні, історичні, археологічні та культурні пам'ятки, що приваблюють велику кількість туристів.

Об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення несуть важливе функціональне навантаження в житті регіону. Більшість із них є місцем відпочинку місцевого населення, входять до списку визначних місць Середнього Подніпров'я і активно відвідуються туристами, становлять значну наукову, історичну та культурну цінність держави.

Об'єкти ПЗФ місцевого значення, де основою є культивована дендрофлора, займають загальну площу 1329,53 га (табл. 2):

Таблиця 2

Дендрологічні об'єкти ПЗФ Середнього Подніпров'я місцевого значення

Тип об'єкта ПЗФ	Кількість, шт.	Площа, га
Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва	37	511,01
Пам'ятка природи	89	338,92
Заказник	2	5,5
Заповідне урочище	3	474,1
Всього:	131	1329,53

До парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення віднесено 37 об'єктів загальною площею 511,01 га. Серед них функціонує один ботанічний сад (належить Черкаському національному університету імені Богдана Хмельницького), 13 міських (районних) парків, 2 парки, що підпорядковані закладам охорони здоров'я (Черкаській обласній лікарні та Черкаській першій міській лікарні), 12 міських скверів, 8 сільських парків та одна алея (княгині Лопухіної в урочищі "Гончариха", кв. 43 вид. 21 Корсунського лісництва Корсунь-Шевченківського р-ну, де збереглися вікові насадження *Picea abies* заввишки 25–32,5 м і діаметрами стовбурів 86–115 см). 17 парків і скверів – об'єктів ПЗФ розміщені у м. Черкаси, 11 – у районних центрах і 8 – у селах Черкаської обл. 19 об'єктів отримали статус природоохоронної території за часів СРСР (у період з 1972 р. по 1984 р.), інші 18 – за часів існування незалежної України (з 1998 р. по 2010 р.).

Серед зазначених парків і скверів 4 створено у XIX ст. (Парк Мліївського інституту помології, Смілянський міський парк, парк в урочищі «Михайлова гора» в с. Прохорівка Канівського району, парк ім. Т. Шевченка в м. Чигирині), один (сквер Б. Хмельницького в м. Черкаси) – на початку XX ст.; один (парк імені Сержанта Смірнова у м. Черкаси) – на початку XXI ст., інші – у 20-ті – 80-ті роки XX ст.

3-поміж об'єктів – пам'яток природи 53 представлені окремими деревами. Частина з них пов'язана із життям визначних постатей – Т.Шевченка, М. Залізняка, М. Гоголя та ін. і названа їхніми іменами. Крім цього, на території дослідження росте значна кількість дерев – пам'яток природи, вік яких сягає понад 100 років. Серед них найчастіше трапляються вікові рослини *Quercus robur*, хоча є і досить старі екземпляри *Picea abies*, *Pinus sylvestris*, *Tilia cordata*, *Fraxinus excelsior*, *Fagus sylvatica* L., *Pyrus communis* L., *Malus domestica* Borkh. та ін.

Загалом, на території Середнього Подніпров'я зареєстровано 63 пам'ятки природи місцевого значення, де охороняються вікові та іменні дерева. Крім цього, до реєстру внесено 12 об'єктів, де основою насаджень є дерева-екзоти (наприклад, «Дерева софори японської» та «Оцтові дерева» у м. Золотоноша, «Ведмежий горіх» у смт Драбів, «Насадження горіха маньчжурського» у кв. 17 Таганчанського л-ва К-Шевченківського ДЛГ, «Алея горіха чорного» у с. Балаклея Смілянського р-ну Черкаської обл., «Плантація бархата амурського» у кв. 40 вид. 3 Мошенського л-ва тощо). До списку пам'яток природи місцевого значення також внесено 7 об'єктів – дерев із незвичним габітусом: «Дуб пірамідальний» у м. Золотоноша та кв. 137 Шполянського л-ва, «Дерево вільхи з дубом» у кв. 42 вид. 7 Свидівського л-ва по трасі Черкаси-Канів (рослини зрослися нижніми частинами стовбурів), «Дерево "Сосни-сестри"» у кв. 14 вид. 6 Софіївського л-ва та ін.

Частина парків, що функціонують на території Середнього Подніпров'я, не входять до складу ПЗФ, проте заслуговують на увагу та досить перспективні для внесення їх у реєстр парків – пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення (табл. 3).

Таблиця 3

Об'єкти озеленення, перспективні для внесення їх до складу парків – пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення

№ з/п	Об'єкт	Розміщення	Час створення	Площа, га	Таксонів, шт.
1	Соборний парк	м. Черкаси	1952	6,8	55
2	Васютинський шкільний парк	с. Васютинці Черкаської обл.	XX ст	2	63
3	Переяслав-Хмельницький парк	м. Переяслав-Хмельницький Київської обл.	1954	3,2	18
4	Парк Маслівського агр. технікуму	с. Маслівка Київської обл.	1921	3,3	54
5	Парк санаторію „Мошногір'я”	с. Будище Черкаського р-ну Черкаської обл.	XIX ст	15	78
6	Черкаський дитячий парк	м. Черкаси	1902	2	42
7	Парк Черкаської міськ. лікарні №3	м. Черкаси	XX ст	3,1	56

Крім цього, для заповідного урочища місцевого значення «Даріївське», що лежить у кв. 137 Шполянського л-ва Шполянського р-ну, варто було б змінити категорію об'єкта ПЗФ на парк-пам'ятку садово-паркового мистецтва місцевого значення.

У складі об'єктів озеленення Середнього Подніпров'я використовуються види, занесені до Червоних книг України [11] та СРСР (для позначення таксонів, що перебувають під охороною сусідніх держав), що можна розцінювати як один із напрямів збереження біологічного різноманіття (табл. 4)

Таблиця 4

Види культивованої дендрофлори Середнього Подніпров'я, занесені до Червоної книги України та Червоної книги СРСР

№ з/п	Вид	Об'єкт озеленення*	Охорона
1	<i>Taxus baccata</i> L.	1-4	Червона книга України, III категорія; Червона книга СРСР, 2 (V)
2	<i>Taxus cuspidata</i> Sieb et Zucc.	2	Червона книга СРСР, 3 (R)
3	<i>Juniperus excelsa</i> Bieb.	3	Червона книга України, II категорія; Червона книга СРСР, 2 (V)
4	<i>Juniperus rigida</i> L.	3,4	Червона книга СРСР, 2 (V)
5	<i>Microbiota decussata</i> Kom.	2	Червона книга СРСР, 2 (V)
6	<i>Staphylea pinnata</i> L.	3	Червона книга України, II категорія; Червона книга СРСР, 3 (R)
7	<i>Euonymus nana</i> Bieb.	1	Червона книга України, I категорія; Червона книга СРСР, 1 (E)
8	<i>Syringa josikae</i> J.Jack. ex Rechb.	4,5	Червона книга України, I категорія;
9	<i>Aristolochia manshuriensis</i> Kom.	1,2	Червона книга СРСР, 1 (E)
10	<i>Corylus colurna</i> L.	1,2,4	Червона книга СРСР, 2 (V)
11	<i>Rhododendron myrtifolium</i> Schott et Kotschy	1	Червона книга України, III категорія
12	<i>Pterocarya pterocarpa</i> (Michx.) Kunth.	1	Червона книга СРСР, 1 (E)
13	<i>Cotoneaster lucidus</i> Schlecht.	1,2	Червона книга СРСР, 3 (R)
14	<i>Populus balsamifera</i> L.	4	Червона книга СРСР, 3 (R)

Примітка. * 1 – Ботанічний сад Черкаського національного університету; 2 – сільський дендропарк с. Васютинці Чорнобаївського р-ну Черкаської обл.; 3 – сільський дендропарк с. Лозуватка Шполянського р-ну Черкаської обл.; 4 – вуличні насадження; 5 – Корсунь-Шевченківський парк.

Найбільше таксонів, що потребують охорони держави, зафіксовано у складі насаджень Ботанічного саду Черкаського національного університету (7 видів) та Васютинського дендропарку (6 видів).

Зазначені об'єкти озеленення можуть бути насінною базою для отримання діаспор і поширення рідкісних та зникаючих видів деревних рослин у насадження Середнього Подніпров'я.

До складу об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення у Середньому Подніпров'ї належать 7 парків-пам'яток садово-паркової архітектури (6 старовинних і один створений у ХХ ст.) загальною площею 463,26 га, державний заповідник (8634,88 га) та 3 пам'ятки природи (637 га). Дендрологічними природоохоронними територіями місцевого значення у регіоні є 37 парків-пам'яток СПМ місцевого значення (511,01 га), 89 пам'яток природи (53 – окремі дерева), 2 заказники, 3 заповідних урочища.

Основою насаджень старовинних парків є переважно дерева і кущі аборигенної флори, хоча тут трапляються також й інтродуковані види: *Pinus strobus* L., *Pseudotsuga menziesii* (Mirb.) Franco, *Aesculus hippocastanum* L., *Celtis occidentalis* L., *Robinia pseudoacacia* L. та ін.

У насадженнях природоохоронних об'єктів використовуються 14 видів, занесених до Червоних книг України та сусідніх держав.

На території Середнього Подніпров'я заслуговують на увагу 7 об'єктів, перспективних для включення їх до складу парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дніпровський екологічний коридор / За ред. Г.Б. Марушевського, Ю.К. Куцоконь. К.: Wetlands International Black Sea Programme, 2008. 340 с.
2. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). К., 1992. № 34. С. 502.
3. Івченко А. І., Мазепа М. Й., Мельник Ю. А. та ін. Словник таксономічних назв деревних рослин (українською, латинською, російською, англійською, німецькою мовами) / За ред. В.П. Кучерявого. Львів: Світ, 2001. 148 с.
4. Кохно М. А., Гордієнко В. І., Захаренко Г. С. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Голонасінні: Довідник / За ред. М.А. Кохна, С.І. Кузнєцова. НАН України, Нац. бот. сад ім. М.М. Гришка. К.: Вища шк., 2001. 207 с.
5. Кохно М. А., Пархоменко Л. І., Зарубенко А. У. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Покритонасінні. Ч. 1. Довідник / За ред. М.А. Кохна. К.: Фітосоціоцентр, 2002. 448 с.
6. Кохно М. А., Трофименко Н. М., Пархоменко Л. І. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева й кущі. Покритонасінні. Ч. 2. Довідник / За ред. М.А. Кохна та Н.М. Трофименко. К.: Фітосоціоцентр, 2005. 716 с.
7. Лыпа А. Л. Определитель деревьев и кустарников (дикорастущих и культивируемых в СССР). К.: Изд-во КГУ, 1957. Т. 2. 386 с.
8. Лыпа А. Л. Определитель деревьев и кустарников. К.: Изд-во КГУ, 1955. Т. 1. 299 с.
9. Определитель высших растений Украины / Ред. Ю.Прокудин и др. К.: Наук. думка, 1987. 548 с.
10. Полішко О. Д. Закревський бір // Екологічна енциклопедія: у 3-х т. / А. В. Толстоухов (гол. ред.). К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. Т. 2. С. 60.
11. Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я.П. Дідуха. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.

12. Черепанов С. К. Сосудистые растения России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР). СПб.: Мир и семья, 1995. 992 с.
13. Шевчик В. Л. Мошенська діброва // Екологічна енциклопедія: у 3-х т. / А.В.Толстоухов (гол. ред.). К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007.Т. 2. С. 320.
14. Mosyakin S. L., Fedoronchuk M. M. Vascular plants of Ukraine. Nomenclatural checklist. Kiev. 1999. 345 p.
15. http://uk.wikipedia.org/wiki/Холодний_Яр.

Стаття: надійшла до редакції 30.11.11

доопрацьована 01.02.12

прийнята до друку 02.02.12

THE DENDROLOGIC OBJECTS OF THE MIDDLE DNIEPER NATURE-RESERVED AREAS

O. Spryagailo

*Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy
81, T.Shevchenko Blvd., Cherkasy 18031, Ukraine
e-mail: dendro@ukr.net*

The dendrologic objects of the Middle Dnieper nature-reserved areas are studied. The species composition of vegetation is established, their functional status and some prospects of development are estimated. The using of species with nature-protected status are marked. The list of objects, that can be perspectively seen in the number of parks- monuments of landscape architecture of local importance are given.

Keywords: dendroflora, introduction, parks, nature-reserved fund.

ДЕНДРОЛОГИЧЕСКИЕ ОБЪЕКТЫ ПРИРОДНО-ЗАПОВЕДНОГО ФОНДА СРЕДНЕГО ПРИДНЕПРОВЬЯ

А. Спрягайло

*Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого
бульвар Т. Шевченко, 81, Черкассы 18031, Украина
e-mail: dendro@ukr.net*

Исследованы дендрологические объекты природно-заповедного фонда Среднего Поднепровья. Установлен систематический состав насаждений, оценено их функциональное состояние и некоторые перспективы развития. В объектах озеленения отмечено использование видов с природоохранным статусом. Приведен список объектов, перспективных для внесения в перечень парков-памятников садово-паркового искусства местного значения.

Ключевые слова: дендрофлора, интродукция, парки, природно-заповедный фонд.